

sefově. Jiří Mihola a Tomáš Čermušák se již ve svých církevně historických pracích přenesli do doby o téměř tisíc let mladší. První jmenovaný se zabýval průběhem a důsledky josefinského zrušení německo-česko-uherské provincie paulánů. Na jeho studii navázal T. Čermušák popisem změn ve fungování moravských klášterů a životě řeholníků na konci 18. a zejména v první polovině 19. století. Podobně jako výše uvedení se také Jaroslav Vaculík věnoval oblasti svého dlouholetého badatelského zájmu – tentokrát konkrétně příchodu a působení českých vystěhovalců v oblastech jižní Ukrajiny, Krymu a západního Kavkazu. František Čapka přiblížil historii nejvýznamnějších odborových sdružení v českých zemích v době konce existence Rakouska-Uherska a zvláště v prvních letech mladé republiky. Otázkou působení Akciové společnosti pro průmysl cukrovnický na jižní Moravě v letech 1910 – 1927 se zabýval Stanislav Rubáš. Docent Jagellonské univerzity v Krakově Artur Patek vykreslil zahraniční politiku Velké Británie vůči Izraeli během prvního roku existence židovského státu. Další zahraniční autor studie, profesor Komenského univerzity v Bratislavě Robert Letz, poukázal na vytváření legislativních prostředků, které režim mohl využít proti „kontrarevolučním silám“ z roku 1968. Oproti uvedeným klasickým historickým studiím se zabývá Eva Semotanová problematikou historické krajiny (tedy oblasti historické geografie) a provází čtenáře jejím vývojem od nejstarších dob až do dneška.

Oddíl věnovaný kratším studiím nabídne práce Michaely Malanikové k roli žen ve středověku na příkladu města Brna, Aleše Filipa o stavební historii mateřince dominikánek v Olomouci-Repčině a Radima Štěrby k historii vodních mlýnů povodí Olšavy.

V sekci Materiály se Pavel Krafl zaměřil na zhodnocení postavení církevněprávní tematiky v rámci českých právněhistorických syntéz a učebnic.

Ve Sborníku prací Pedagogické fakulty samozřejmě nesmí chybět didaktická část – v tomto případě věnovaná didaktice dějepisu. Kamil Štěpánek se zde kriticky podíval na historickou autentičnost filmů s námětem významných událostí raného novověku a jejich (ne)využitelnost při výuce na ZŠ. Alicja Szerlag se věnovala úrovni mezikulturní výuky na

pedagogických fakultách sjednocené Evropy. Krátký přehled o neverbálních informacích (např. obrázcích nebo mapách) v učebnicích dějepisu pro 9. ročník ZŠ podal Pavel Novotný. Výsledky empirického výzkumu o postojích českých středoškolařů k evropské integraci prezentovala autorská dvojice František Čapka a Jaroslav Vaculík.

Sborník je doplněn o několik anotací odborných prací publikovaných v rozmezí let 2003 – 2007, které odrážejí odborný zájem recenzentů. Oddíl Zprávy přináší nejen informace o úmrtí nebo životních jubileích významných pedagogů a historiků, ale i o zajímavých konferencích a seminářích. Pochopitelně nesmějí chybět informace o aktivitách katedry historie, pozvaných přednášejících, publikovaných odborných studiích i obhájených diplomových pracích.

Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity ve své společenskovědní řadě obsahuje řadu kvalitních historických studií. Zastoupeny jsou však také práce didaktického charakteru, díky čemuž odpovídá hlavnímu poslání každé pedagogické fakulty v České republice – připravovat kvalitní učitele pro střední i základní školy.

M. RAJA

* Masarykova univerzita Brno 2007, 274 s.
ISBN 978-80-210-4502-6

Brüner Beiträge zur Germanistik und Nordistik, Band XXI, R 12, ročnik 2007 *

V dvacátém prvním svazku germanistické řady Sborníku prací filozofické fakulty Masarykovy univerzity již tradičně nacházíme široké spektrum studií, které přináší nové poznatky z oblasti germanistické lingvistiky, literární vědy, historie i lingvodidaktiky. Úvodní laudatio je věnováno zasloužilému představiteli české germanistické literární vědy prof. PhDr. Jiřímu Munzarovi, CSc., který v plné síle a obdivuhodném pracovním nasazení nedávno oslavil své významné životní jubileum.

H. Bergerová ve svém příspěvku *Phraseologismen aus dem semantischen Feld ÄRGER psychologisch betrachtet* představuje výsledky lingvistického výzkumu, v němž se soustřeďuje na vzájemné vztahy mezi frazeosemantickým polem „Ärger“ (jako nadřazený pojem vyjadřující více jeho emocionálně laděných významových odsínů, např. hněv, strach apod.) a emoční psychologii.

Již samotný název článku H. Jilkové *Das Geld muss rollen. Ein kleiner deutsch-tschechischer Vergleich von umgangssprachlichen und idiomatischen Redewendungen, Sprichwörtern und Lebensweisheiten* vzbuzuje u čtenáře zájem hlouběji se ponoučit do nabízené tematiky. Autorka v něm pomocí srovnávací analýzy ukazuje, jakými synonymními výrazy je pojem „peníze“ vyjadřován v hovorových výrazech, idiomatických slovních spojeních, rčeních i tzv. lidových moudrostech v češtině a němčině. Analýzu dokládá četnými konkrétními ukázkami.

Nad otázkami změn, které lze za posledních sto let zaznamenat ve standardní němčině v oblasti syntaxe, se zamýšlí J. Zeman v příspěvku *‘Neue’ Entwicklungstendenzen in der deutschen Syntax*. Svoji pozornost zaměřuje na dva syntaktické jevy: inverzi určitého slovesného tvaru ve složeném predikátu a roli „afinitní“ konstrukce.

Jako zdroj pro literární analýzu si J. Malá, A. Mikulová a A. Kovářová zvolily atraktivní druh textu, jímž je záznam do „knihy návštěvníků“, která bývá téměř neodmyslitelně spjata s kulturními akcemi nejrůznějšího charakteru a kam návštěvníci mohou zaznamenávat své pocity, dojmy, „vzkazy“ autorům či organizátorům, verbalizovat své emoční prožitky apod. Ve svém příspěvku *Textsorte Gästebucheintrag und die thematische Vielfalt der deutschen und tschechischen Einträge in den Gästebüchern bei der grenzüberschreitenden Kulturveranstaltung GLASARCHE im Böhmerwald/Bayerischen Wald* autorky prezentují srovnávací tematickou analýzu českých a německých zápisů zanesených do několika návštěvních knih, jež provázely velmi zajímavou kulturní akci GLASARCHE (2003 - 2005) pořádanou ve vzájemné spolupráci českých a německých umělců.

M. Matulová se v příspěvku *Zur Problematik der Lautung englischer Entlehnungen*

zabývá výslovnostními problémy anglicismů v němčině. Cílem jejího lingvistického výzkumu se stala problematika nejednotné výslovnosti a fonetické transkripce u přejatých slov z angličtiny v různých slovnících. Výzkum, který autorka realizovala na výběru 36 výrazů přejatých z angličtiny a jejich výslovnosti ve formě fonetické transkripce v sedmi slovnících potvrzuje hypotézu o této nejednotnosti.

Nad didaktickými otázkami spojenými s vysokoškolským studiem cizích jazyků se zamýšlí W. Adam a A. Andreasová v pojednání *Schreibfertigkeit im Fremdsprachenstudium. Anforderungen und Möglichkeiten ihrer Entwicklung*. Pozornost v něm věnují rozvoji písemného projevu při studiu cizích jazyků, zdůvodňují jeho význam a podávají nástin nejčastějších obtíží, které studenti při vytváření cizojazyčného textu musí překonávat. Zároveň si kladou otázky, jaký druh psaní má mít při vysokoškolském filologickém studiu prioritu, posuzují psaný projev z hlediska jazykového kurikula, přičemž teoretická východiska doplňují reflexí své vlastní pedagogické činnosti.

Objevení fragmentární do němčiny přeložené latinské verze Dalimilovy kroniky v próze se stalo významným podnětem pro germanistický výzkum. V. Brom a V. Bromová uchořili tuto výzvu a ve svém příspěvku *Zur sprachlichen Form der ältesten Dalimil-Übersetzungen im Vergleich zum Originaltext – Stichprobe Verbformen* prezentují část svého zkoumání starší německé rýmované verze tohoto literárního díla, kterou srovnávají s latinským překladem v oblasti slovesných tvarů.

Do bolestně romantického světa středověké rytířské poezie nás uvádí S. Stanovská v příspěvku *Zu einem eigenständigen Untertyp der altschleischen Liebesklage vor dem Hintergrund der ‘klassischen’ Minneklage und der späteren deutschen Liebesklage*. Autorka se zaměřuje na analýzu tří staročeských do němčiny přeložených textů označovaných jako „nářek milence“, který vyjadřuje lítost nad tím, že nemůže být pospolu s dámou svého srdce. Právě v nich – z celkového počtu osmi zachovaných – autorka nachází a v příspěvku představuje odlišný model myšlení, který se liší od „klasického“ typu rytířského milostného zpěvu. Jak vyplývá z dřívějšího bádání autorky, staročesí autoři byli velmi dobře seznámeni se staršími typy rytířské milostné písně, in-

spirovali se však i pozdější německou milostnou písní.

Historická studie A. Urválka *'Liaison dangereuse'*. *Konservatismus und Nationalsozialismus in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts* je zaměřena na problematiku vztahu konzervativního myšlení a ne zcela optimálního vývoje německého národního uvědomění druhé poloviny 19. století. K tomu, aby byl nacionalismus v císařském Německu chápán etnický a konzervativně významnou měrou přispěl svým dílem orientalista a kulturní filosof Paul de Lagarde (Paul Anton Bötticher, 1827-1891), jehož stěžejní myšlenky ve vztahu k „péči“ o německý národ a k roli nově konstituovaného státu v souvislosti s obnovou Německa tvoří hlavní obsah tohoto příspěvku.

Fotografie vzbuzovala vždy velký zájem u kritiků i milovníků umění. V rámci tzv. „transmedial narratology“ se v současné době řeší otázky narativní kapacity vizuálních médií, mimo jiné z toho důvodu, že se objevuje stále větší množství beletristických textů, v nichž je „vizuální“ (v našem případě fotografie) propojována s textem novým způsobem. M. Loučková se ve své studii *Die historische Photographie-Debatte und W. G. Sebald* zamýšlí nad novými dimenzemi chápání a vnímání fotografie v její roli integrální součástí narativního textu. Pro své zkoumání si zvolila dvě literární díla W. G. Sebald, v nichž se transparentně ukazuje dialog mezi textem a fotografií a odkrývá se nový pohled na filozofii fotografie jako zprostředkovatele obsahů.

Sborník je další zdařilou ukázkou vysoké úrovně české germanistiky a pro domácí i zahraniční odborníky se stává nejen zdrojem řady nových poznatků, ale i inspirací pro jejich další vědecko-výzkumnou a pedagogickou činnost.

V. JANÍKOVÁ

* *Brünner Beiträge zur Germanistik und Nordistik*, Band XXI, 2007 ANNUS, ročník LVI, řada germanistická (R) č. 12 *Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, Masarykova univerzita*, 2007, s. 164.

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada historická (c), č. 54.*

Historická řada Sborníku prací Filozofické fakulty Masarykovy univerzity patří vedle řady jazykovědné a filozofické k nejstarším ze specializovaných ročenek vydávaných touto fakultou. Nejnovější číslo 54 je věnováno především dějinám 20. století. Je uvedeno překladem článku Michaela Snapea z 9. svazku *The Cambridge History of Christianity*, který sleduje vztah jednotlivých církví k Velké válce 1914-1918. Zde se nabízí paralela k socialistickému hnutí, které také v předválečném období vystupovalo proti budoucí možné válce, aby se po jejím vypuknutí ve své většině postavilo na stanovisko obrany vlasti. Pro Vatikán se správně používá termín Svätý stolec (ne „stolice“), po obsazení východní Haliče Ruskem nebyl uvězněn arcibiskup Lemberg, ale řeckokatolický arcibiskup Lvovský Andrej Šeptyckyj, ke konverzi k pravoslaví byli nuceni řeckokatolíčtí Ukrajinci (ne „katolické obyvatelstvo Haliče“).

Pojmem střední Evropa a jeho proměnami se zabýval ve své úvaze Vít Hloušek, který přiblížil měnící se geopoliticky určené pojmy sledovaného regionu. Studie Stanislava Balíka je věnována totalitním a autoritativním režimům, které představují dvě hlavní kategorie nedomokratických systémů.

Historik Jaroslav Šebek zkoumá vztah katolického prostředí k autoritativním hnutím v meziválečné Evropě. Národ a nacionalismus ve 20. století jsou předmětem zájmu Adély Gjuríčové. Marek Čejka se pokouší analyzovat kořeny izraelsko-palestinského konfliktu a dospívá k závěru, že to byla právě evropská zahraniční politika, jež přispěla k tomu, že po první světové válce se Blízký východ stal nevypočitatelným regionem. Banalita, všednost a sváteční ve 20. století zaujaly Pavla Švandu, který jako příklad odlišné perspektivy uvádí prezentaci událostí podzimu roku 1938 v Československu.

Sborník uzavírají stati věnované předcházejícím historickým obdobím. Robert Anto-